

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 แนวคิด หลักการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.1.2 หลักการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.1.3 หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.1.4 นิยามและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา
- 1.2 แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 1.2.1 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 1.2.2 การส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 1.2.3 การจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 1.3 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
- 1.4 บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน
- 1.5 วิธีการและเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายในองค์กรด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 (พ.ศ. 2549 – 2553)
- 1.6 มาตรฐานการศึกษา
 - 1.6.1 มาตรฐานการศึกษาชาติ
 - 1.6.2 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 1.6.3 มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ เพื่อการประเมินคุณภาพภายในองค์กร ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน รอบที่สอง (พ.ศ. 2549 - 2553)

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. กรอบความคิดในการวิจัย

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดหลักเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

1.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

กรมวิชาการ (2547 : 1) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพ (Quality Assurance) เป็นวิธีการที่นำมาใช้เพื่อการบริหารและจัดการเชิงคุณภาพขององค์กรทางการศึกษา เดล (Dale, 1994) ได้อธิบายถึงวิัฒนาการของการบริหารและจัดการเชิงคุณภาพ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ แบบที่เน้นการตรวจจับ (Detection) อันได้แก่การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Inspection) และการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ทั้งสองกิจกรรมนี้เน้นพัฒนาความแม่นยำของเครื่องมือและประสิทธิภาพของเทคนิคที่ใช้ในการตรวจจับความผิดที่เกิดขึ้น จุดอ่อนของการบริหารและการจัดการเชิงคุณภาพแบบนี้ คือ เป็นการลงมือกระทำหลังจากข้อปัญหาเกิดขึ้นแล้ว (Retrospective หรือ Reactive) การบริหารและการจัดการเชิงคุณภาพแบบที่สองเป็นสิ่งที่เพิ่งจะเกิดขึ้นในสองทศวรรษหลังนี้ มีลักษณะที่เน้นการป้องกันก่อนที่ความผิดจะเกิดขึ้น (Preventive หรือ Proactive) แบ่งย่อยออกได้ 2 ประเภท คือ การประกันคุณภาพและการจัดการเชิงคุณภาพทั่วทั้งระบบ (Total & Quality Management หรือ TQM) เดล (Dale, 1994) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพว่า หมายถึงกิจกรรมหรือปฏิบัติการทั้งมวลที่เป็นระบบและมีการวางแผนล่วงหน้าอันเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะสร้างความมั่นใจในระดับหนึ่งได้ว่า สินค้าหรือบริการหนึ่งๆ จะมีคุณภาพตามข้อกำหนดที่ได้วางไว้ ส่วนการจัดการเชิงคุณภาพทั่วทั้งระบบหรือ TQM นั้น เดล (Dale, 199) ได้ให้คำจำกัดความว่า “TQM” เป็นปรัชญาการบริหารการจัดการที่ครอบคลุมกิจกรรมทั้งปวงที่จะตอบสนองความคาดหวังและความต้องการต่างๆ ของลูกค้า ชุมชนและเป้าหมายขององค์กร ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่าที่สุด โดยการพัฒนาและใช้ประโยชน์สูงสุดจากศักยภาพของพนักงานทุก ๆ คน ในอันที่จะมุ่งมั่นไปสู่การปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง”

จะเห็นได้ว่าการประกันคุณภาพจะเป็นระดับหนึ่งของวิัฒนาการของการบริหารการจัดการเชิงคุณภาพที่ยังไม่บรรลุถึงขั้นของ TQM แต่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเด่นชัดจากการบริหารการจัดการเชิงคุณภาพแบบเก่าที่เน้นการตรวจจับ โดยให้หันมาเน้นการวางแผนป้องกันอย่างเป็นระบบ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดขึ้นได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ได้ว่าเป็นการสร้างความมั่นใจกับผู้เกี่ยวข้องว่า ผลผลิตที่ออกมายังมีคุณภาพตามที่คาดหวังข้อสังเกตที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการประกันคุณภาพเป็นวิัฒนาการที่ต่อเนื่องมาจากการตรวจสอบและการควบคุมเชิงคุณภาพ การประกันคุณภาพยังมีการเน้นความสำคัญของคุณภาพและประสิทธิภาพของเครื่องมือวัดและเทคนิคิวอร์ด สิ่งที่เพิ่มขึ้นมากคือการสร้างความมั่นใจโดยการมีมาตรการป้องกันไม่ให้ความผิดพลาดเกิดขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่การออกแบบและขั้นดำเนินงานจนถึงขั้นที่ได้ผลลัพธ์ออกมา นอกจากจะมีการนำผลการประเมินในทุก

ขั้นตอนมาใช้เพื่อการวางแผนออกแบบ และการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement)

ความสัมพันธ์ต่อเนื่องระหว่างการประเมินคุณภาพและการประกันคุณภาพ มองเห็นได้อย่างชัดเจนในบริบทของการศึกษา เมอร์กัทรอยด์และมอร์แกน (Murgatroyd,S. and Morgan, 1994) ได้จำแนกลักษณะเด่นของการประกันคุณภาพทางการศึกษาไว้ 5 ประการ คือ

- 1.1.1.1 มาตรฐานการศึกษากำหนดโดยผู้เชี่ยวชาญภายนอก
- 1.1.1.2 มาตรฐานเขียนในรูปของความคาดหวังที่โรงเรียนจะต้องบรรลุถึง
- 1.1.1.3 มาตรฐานต้องสามารถประเมินได้โดยใช้เกณฑ์ที่เป็นปัจจัย
- 1.1.1.4 มาตรฐานต้องใช้อย่างเสมอภาค ไม่มีการยกเว้นโดยปราศจากเหตุผลที่สมควร
- 1.1.1.5 การประกันคุณภาพการศึกษาจะประกอบด้วยการตรวจสอบและทบทวน (Audit and Review) การทดสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา

1.1.2 หลักการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา ครอบคลุมถึงมวลกิจกรรมและการกิจทางวิชาการและทางการบริการ การจัดการที่มีการวางแผนล่วงหน้าและมีการประสานสัมพันธ์อย่างเป็นระบบเพื่อที่จะสร้างความมั่นใจที่สมเหตุสมผลว่า ผู้เรียนจะมีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ การออกแบบและการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาจะยึดหลักการต่อไปนี้

1.1.2.1 คุณภาพการศึกษาในบริบทของการประกันคุณภาพจะเน้นการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก

1.1.2.2 การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการบริหารจัดการศึกษาทั้งระบบของสถานศึกษาและเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกที่เน้นการวางแผนและการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้น ไม่ใช่การแก้สถานการณ์เฉพาะหน้าเพื่อตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว

1.1.2.3 การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนฐานของหลักวิชาการ หลักฐานข้อเท็จจริงที่สามารถตรวจสอบได้ กระบวนการวิเคราะห์และประเมินผลที่เป็นวิทยาศาสตร์ หลักทรรกะ และความสมเหตุสมผล

1.1.2.4 การตรวจสอบ การวัดและประเมินผลในรูปของ การประกันคุณภาพ มีจุดประสงค์ที่สำคัญเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลย้อนกลับสำหรับใช้ในการวางแผนเพื่อการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง มิใช้การจับผิด หรือการตัดสินให้รางวัลหรือการลงโทษ

1.1.2.5 คุณภาพของการออกแบบ (มาตรฐานการศึกษา ครอบหลักสูตร และแผนการสอน) และกระบวนการทำงาน (การเรียนการสอน การบริหาร หลักสูตร ครุและบุคลากรทางการศึกษา) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน

1.1.2.6 การประกันคุณภาพการศึกษาเน้นความสำคัญของการสร้าง ความรู้ ทักษะ และความมั่นใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อ สร้างโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.1.2.7 การประกันคุณภาพการศึกษาให้ความสำคัญต่อการประสาน ตัวพัฒนาภายในระหว่างหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ และการร่วมมือของหน่วยงานและ องค์กรต่างๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาและภูมิภาค

1.1.2.8 ภาวะความเป็นผู้นำและการทำงานตามคำมั่นสัญญา (Commitment) ของผู้บริหารสถานศึกษา และการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบที่เหมาะสม เป็นปัจจัยสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

1.1.3 หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา

สถานศึกษาทุกแห่ง ได้แก่ สถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาเอกชน และสถานศึกษาที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น ต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา โดยมีหลักเกณฑ์และวิธีการดังนี้

1.1.3.1 จัดโครงสร้างบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.1.3.2 แต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.1.3.3 จัดระบบสารสนเทศของสถานศึกษา

1.1.3.4 กำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา

1.1.3.5 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

1.1.3.6 ดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา กำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

1.1.3.7 แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ทบทวนและรายงาน การดำเนินงานตามแผน

1.1.3.8 การจัดให้ผู้เรียนทุกคน ทุกช่วงชั้น ได้รับการประเมินผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับประเทศและระดับเขตพื้นที่การศึกษา

1.1.3.9 จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และเผยแพร่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

1.1.4 นิยามและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (2545 : 14) ได้กล่าวในหมวด 6 เรื่อง มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดให้มีการประกันคุณภาพ การศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก

การประกันคุณภาพภายใน คือ การประเมินผลและการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน ใน โดยบุคคลของ สถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

การประกันคุณภาพภายนอก คือ การประเมินผลและการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) หรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงาน รับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการได้พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ภายใน โดยประกาศกฎกระทรวงว่าด้วย ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา ระดับการศึกษานั้นพื้นฐาน พ.ศ.2546 เพื่อเป็นแนวทางจัดระบบประกันคุณภาพ ภายในของสถานศึกษา ระดับการศึกษานั้นพื้นฐานทุกสังกัด

1.1.4.1 ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

คือกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่เป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องประกอบด้วย

- 1) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
- 2) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
- 3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 5) การตรวจสอบและการทบทวนคุณภาพการศึกษา
- 6) การประเมินคุณภาพการศึกษา
- 7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
- 8) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
- 9) ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

1.1.4.2 ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและผลักดันให้กระบวนการการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ในทุกระดับของวงการการศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินไปอย่างประสานสอดรับกัน เป็นระบบมุ่งหน้าไปในทิศทางที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ อันได้แก่ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ ศติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542, 2546 : 3) ทั้งนี้ โดยอาศัยหลักการและวิธีการบริหารและการจัดการคุณภาพสมัยใหม่ที่เน้นการสร้างความมั่นใจให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่าผลิตผลหรือการบริการที่เป็นผลลัพธ์ขององค์กรจะมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้โดยที่ความมั่นใจนี้ต้องอยู่บนฐานรากฐานของหลักวิชา ข้อเท็จจริง หลักฐานเชิงประจักษ์และความสมเหตุสมผลเป็นสำคัญ

การสร้างความมั่นใจซึ่งเป็นแกนหลักของการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญหลายประการอัน ได้แก่ การวางแผนป้องกันไม่ให้ปัญหาเกิดขึ้นตั้งแต่ขั้นของการออกแบบและการกำกับ ดูแล ตรวจสอบ และทบทวนเพื่อการปรับปรุงแก้ไขทุกขั้นตอนของการผลิตซึ่งต่างจากรูปแบบการประเมินแบบเก่าที่เน้นการตรวจบันเมื่อปัญหาสำคัญในขั้นผลิตได้เกิดขึ้นแล้ว นอกจากนี้การสร้างความมั่นใจยังรวมถึง การนำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัย อันได้แก่ รูปแบบ กรรมวิธีและเทคนิคvar ที่เป็นนวัตกรรมที่มีหลักฐานทางทฤษฎีและผลการวิจัยเชิงประจักษ์ที่น่าเชื่อถือรองรับ ไปประยุกต์ใช้ในขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการผลิต ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความมั่นใจอย่างมีเหตุผลว่าการดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ ทั้งระบบจะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างน่าไว้วางใจ และจะมีความผิดพลาดคลاتเกลื่อนในวงจำกัดที่น้อยที่สุด

ในการประกันคุณภาพในบริบทของการปฏิรูปการศึกษาที่ใช้มาตรฐานเป็นแกนนำนั้น การสร้างความมั่นใจจะเริ่มต้นตั้งแต่การกำหนดมาตรฐานในระดับเป้าหมายการศึกษาของชาติ โดยนำข้อมูลสารสนเทศและองค์ความรู้ ทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์ที่ทันสมัยและน่าเชื่อถือเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของประเทศมาใช้ในกระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ เกี่ยวกับสังคมไทยในอนาคตในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมโลก ซึ่งจะใช้เป็นกรอบและแนวทางการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาต่อไป ในระดับสถานศึกษาการประกันคุณภาพจะครอบคลุมถึงการสร้างความมั่นใจโดยการใช้ข้อมูลสารสนเทศองค์ความรู้และการวางแผนป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น ตั้งแต่ในขั้นการออกแบบกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาการในกรอบหลักสูตร การบริหารหลักสูตร การติดตาม ตรวจสอบและทบทวนเป็นระยะๆ เพื่อให้มีการแก้ไข ปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

การประเมินคุณภาพผลผลิต การจัดทำรายงานและนำเสนอข้อมูล การประเมินสำหรับการตัดสินใจในระดับต่างๆ และสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในระยะต่อไป จากแนวคิด หลักการ นิยาม และความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพเป็นวิัฒนาการของการบริหารการจัดการเชิงคุณภาพ โดยเน้นการวางแผน ป้องกันอย่างเป็นระบบเพื่อป้องกันความผิดพลาด เพื่อสร้างความมั่นใจว่าผลผลิตจะมีคุณภาพตามที่คาดหวัง คุณภาพการศึกษาเป็นรากฐานของการประกันคุณภาพ หมายถึง ความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะของผู้เรียนที่สร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับซึ่งต่อในทุกระดับชั้น เรียกว่าคุณภาพภายนอกและคุณภาพภายใน หมายถึง ความพึงพอใจในเชิงเศรษฐกิจและสังคม การประกันคุณภาพการศึกษา คือ กิจกรรมการประเมินผล การติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจว่า ผู้เรียนจะมีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐาน การศึกษาและกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้ง 8 ภาระงาน

1.2 แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.2.1 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการได้มีการศึกษาและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาแนวคิดของการประกันคุณภาพการศึกษาของธุรกิจและอุตสาหกรรม การบริการและการงานของสถานศึกษา มาเป็นกรอบแนวดำเนินงานในการประกันคุณภาพการศึกษาภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กระทรวงศึกษาธิการมอบหมายให้กรมวิชาการรับผิดชอบ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการแผนงานที่ 11 ; แผนงานประกันคุณภาพการศึกษา และมีการดำเนินการศึกษาและกำหนดระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตราที่ 47 และ 48 เพื่อเป็นกติกาให้แก่สถานศึกษา ส่วนการปฏิบัติเป็นหน้าที่ของบุคลากรสถานศึกษา กำหนดแนวทางปฏิบัติตามสภาพแวดล้อมและศักยภาพของสถานศึกษา

ต่อมานิยรุกติการเห็นชอบให้มีการศึกษาร่างระบบที่กำหนดขึ้นเพื่อให้มั่นใจว่า หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา สามารถดำเนินการตามกฎหมาย และส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยจัดทำโครงการศึกษาและพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นสถานศึกษาในเขตการศึกษา 3, 5, 7, 9 และ 11 ครอบคลุมสถานศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (เทศบาล) รวม 21 โรงเรียน นำร่างระบบดังกล่าวไปทดลองดำเนินการระหว่างปีการศึกษา 2543 โดยมีเครือข่ายการดำเนินงาน ได้แก่ ทรงคุณวุฒิของ

ทบทวนมหาวิทยาลัย สภានราชภัฏ ศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา และนักวิชาการเขตการศึกษา 3, 5, 7, 9 และ 11 รวมทั้งศึกษานิเทศก์ของจังหวัดที่ดูแลสถานศึกษาในโครงการ ผลการศึกษา และพัฒนาระบบดังกล่าว พ布ว่า สถานศึกษาทุกแห่งสามารถนำระบบประกันคุณภาพดังกล่าว ไปปฏิบัติด้วยมีการจัดระบบและวิธีการให้เหมาะสมกับสภาพสถานศึกษาของตนเอง ทั้งนี้ผลการดำเนินโครงการยังได้ออกสารแนวนำดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในจำนวน 7 เล่ม ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางแก่สถานศึกษาอื่นๆ เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งสามารถจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของตนเองได้อย่างช้าภายในปีการศึกษา 2548 กรมวิชาการได้เสนอร่างกฎกระทรวงตั้งกล่าวผ่านคณะกรรมการรัฐมนตรี คณะกรรมการกฤษฎีกา ขณะที่ รองกฎกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการให้มีประกาศกระทรวง เรื่อง ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการ ประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย ต่อมาเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ.2546 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2546 เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาดำเนินการ และแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการ ประกันคุณภาพภายในกระทรวงศึกษาธิการขึ้น กำหนดแนวทางการดำเนินงานให้คำปรึกษา กำกับ ดูแล ติดตามผลการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2547 : 11 – 13)

1.2.2 การส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

1.2.2.1 การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545 มาตรา 48 (2545 : 14) กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณะ การประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินการได้พัฒนาบรรลุความคิดทางการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษาและการศึกษาระดับอุดมศึกษา การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดคือ กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงาน ดังนี้

กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดระดับจังหวัดดำเนินการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพสถานศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุก 3 ปี รวมถึงให้หน่วยงานต้นสังกัด ระดับจังหวัด จัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลักและคุณลักษณะที่สำคัญด้วยเครื่องมือมาตรฐาน

ในส่วนของการเตรียมความพร้อมเพื่อการประเมินภายนอกของกระทรวงศึกษาธิการ กับมาตรฐานการศึกษาที่จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) มาใช้เป็นกรอบการวางแผนเพื่อรับการประเมินภายนอกที่จะประเมินโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) ประกอบด้วยด้านผู้เรียน 7 มาตรฐาน ด้านครุ 2 มาตรฐาน ด้านผู้บริหาร 5 มาตรฐาน รวม 14 มาตรฐาน 60 ตัวบ่งชี้

1.2.2.2 การดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2548 : 14 – 16)
กล่าวถึง การดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1) การบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงมอบหมายให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ดำเนินการพัฒนาระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (พระราชนิยมยศธิราชเบญจมบuriราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ) สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1) แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอแนะแนวทางการดำเนินงานให้คำปรึกษา กำกับ ดูแล ติดตามผลการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ

1.2) ศึกษาวิเคราะห์วิธีการทำงานที่ดีที่สุดในเรื่องนั้นๆ ซึ่งอาจเป็นระบบบริหาร เทคนิคใดๆ ที่ทำให้ผลงานบรรลุเป้าหมาย

1.3) เมยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ ระบบบริหารจัดการ เทคนิคใดๆ

2) การจัดทำระบบสารสนเทศ

2.1) จัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศคุณภาพการศึกษา ระดับประเทศ เช่นคุณภาพด้านผู้เรียน คุณภาพด้านการจัดการเรียนการสอน คุณภาพด้านบริหารจัดการและด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เป็นต้น .

2.2) จัดทำระบบสารสนเทศผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และผลการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

3) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา

- 3.1) ศึกษา วิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาระดับชาติและ มาตรฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 3.2) นำผลการศึกษาวิเคราะห์มากำหนดมาตรฐาน การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3.3) นำเสนอคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ ประกาศใช้

4) การจัดทำแผนและดำเนินการตามระบบการพัฒนา คุณภาพการศึกษา

- 4.1) กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดำเนินงานตามแผน อย่างต่อเนื่อง
- 4.2) กำกับ ติดตามการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง
- 5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา**
- 5.1) ส่งเสริมสนับสนุนเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการ ตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- 5.2) นำเสนอรายงานผลการตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพ การศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา

6) การประเมินคุณภาพการศึกษา

- 6.1) สนับสนุนให้สถานศึกษาเข้ารับการประเมินคุณภาพ การศึกษา
- 6.2) วิเคราะห์ เปรียบเทียบ ผลการประเมินคุณภาพ การศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา

7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

- 7.1) กำหนดแนวทางและสาระสำคัญของการรายงาน คุณภาพการศึกษาประจำปี
- 7.2) ส่งเสริม สนับสนุนให้เขตพื้นที่การศึกษา และ สถานศึกษาจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
- 7.3) วิเคราะห์และสรุปสภาพการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา และกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับประเทศ

8) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

8.1) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและเผยแพร่นวัตกรรม

ที่เกี่ยวกับรูปแบบและเทคนิควิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

8.2) กำกับ สนับสนุน ส่งเสริม ติดตาม ประเมินผลและพัฒนาระบบของระบบประกันคุณภาพ

8.3) ยกย่อง เชิดชู เสริมแรงโดยการใช้รางวัลคุณภาพ
การศึกษาเป็นประจำทุกปี

1.2.2.3 การดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2548 : 16 – 19)

กล่าวถึง การดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

1) การบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา อันจะทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาระบบและปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามกฎหมาย ของประเทศไทย
เขตพื้นที่การศึกษาจึงมอบให้กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ดำเนินการ ดังนี้

1.1) ศึกษาระบบ หลักเกณฑ์ วิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตลอดจนกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

1.2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาสร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่บุคลากรทุกคน

1.3) ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดสร้าง ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยมีหลักการและแนวคิดอยู่บนพื้นฐานการปรับปรุงพัฒนา

1.4) นิเทศ ติดตาม การจัดสร้างพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.5) ศึกษา วิเคราะห์ ระบบบริหารจัดการ เทคนิควิธีการ ต่างๆ และเผยแพร่ความรู้ให้สถานศึกษา

2) การจัดระบบสารสนเทศ

2.1) จัดระบบสารสนเทศคุณภาพการศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เช่นคุณภาพด้านผู้เรียน คุณภาพด้านการจัดการเรียนการสอน คุณภาพด้านบริหารจัดการและด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เป็นต้น

2.2) จัดทำระบบสารสนเทศผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.3) จัดทำเอกสารเผยแพร่ตัวอย่างสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานจากคณะกรรมการระดับเขตพื้นที่การศึกษา

3) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา

3.1) ศึกษา ค้นคว้า หลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดทำมาตรฐานการศึกษาแล้วนำมารวบเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรฐานการศึกษาชาติและระดับเขตพื้นที่การศึกษา

3.2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษากำหนด มาตรฐานระดับสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของชุมชน / ท้องถิ่น รวมทั้งกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์ในการ评测และตัดสินการผ่านมาตรฐาน พร้อมทั้งการจัดให้มี การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสถานศึกษาด้วยกัน

4) การจัดทำแผนและการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4.1) กำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน / โครงการ เพื่อพัฒนาคุณภาพของเขตพื้นที่การศึกษา

4.2) ร่วมกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

4.3) กำกับ ติดตาม การดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง

5) การตรวจสอบและกบทวนคุณภาพการศึกษา

5.1) วางแผนและจัดระบบการตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา ทุกๆ 3 ปี ให้ครบถ้วน

5.2) นิเทศสถานศึกษาเพื่อให้สามารถดำเนินการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยการประเมินตนเอง

5.3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาประเมินตนเอง และจัดทำรายงานการประเมินตนเอง

5.4) พิจารณาให้ข้อเสนอแนะกับสถานศึกษาโดยการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา

5.5) ร่วมกับสถานศึกษาวิเคราะห์การประเมินเพื่อหาจุดพัฒนาและนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงสถานศึกษาที่ยังไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์

5.6) จัดตั้งคณะกรรมการทำงานเพื่อรับผิดชอบและให้ความช่วยเหลือสถานศึกษาที่ยังไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์อย่างเป็นระบบ

5.7) จัดตั้งคณะกรรมการระดับเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการตรวจสอบวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อกำหนดนโยบายในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

6) การประเมินคุณภาพการศึกษา

6.1) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการประเมินคุณภาพการศึกษา

6.2) กำกับ ติดตาม การประเมินคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษา

6.3) วิเคราะห์ เปรียบเทียบ ผลการประเมินของแต่ละ สถานศึกษา เพื่อนำมาจัดกลุ่ม ในการพัฒนาส่งเสริมสถานศึกษาตามความเหมาะสม

7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

7.1) เผยแพร่แนวทางและสารสำคัญของรายงานคุณภาพ การศึกษาประจำปี

7.2) ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ เร่งรัดสถานศึกษาให้จัดทำ รายงานการพัฒนาคุณภาพประจำทุกปี

7.3) วิเคราะห์ ส่งเสริม สรุปภาพรวมการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในภาพรวมระดับเขตพื้นที่การศึกษาเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดเป็นระยะๆ หรือตามที่ หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด

7.4) วางแผนและประสานงานกับสถานศึกษาที่มีความ พร้อมรับการประเมินภายนอก เสนอรายชื่อต่อสถานศึกษาต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

7.5) ประสานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.) เมื่อถึงกำหนดการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา พร้อม ทั้งแจ้งหน่วยงานต้นสังกัดทราบ

7.6) ประสาน ติดตามผลการประเมินภายนอกเพื่อ นำมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา

8) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา

8.1) ศึกษาวิเคราะห์ วิจัยมาตรฐานการประกันคุณภาพ ภายในและภายนอกสถานศึกษาของแต่ละหน่วยงาน

8.2) ส่งเสริม สนับสนุนและหรือกับสถานศึกษา ดำเนินการวิจัยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

8.3) ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษานำผลการวิจัย มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาใน สถานศึกษา

8.4) รวบรวมและเผยแพร่การวิจัยมาตรฐานและการ ประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

8.5) นิเทศ ติดตาม การวิจัยมาตรฐานและการประกัน คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และนำผลมาใช้ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษา

1.2.2.4 การจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2548 : 19 – 20)
กล่าวถึง การจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังนี้

การจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นหน้าที่ของ สถานศึกษาที่ต้องจัดให้มีการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตามภาระงานที่ สำคัญดังนี้

1) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

จัดโครงสร้างการบริหาร การจัดการ ที่ทุกคนภายใต้ ใน สถานศึกษามีส่วนร่วมและประสานสัมพันธ์กันทุกฝ่าย ทุกงาน ให้เป็นระบบต่อเนื่องกัน รวมทั้ง จัดสารสนเทศและสร้างระบบการจัดการข้อมูลคุณภาพการศึกษาที่สามารถใช้ตัดสินใจวางแผน พัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ทันเหตุการณ์และรวดเร็ว

2) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา

กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตาม ความประสงค์ เป็นมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา ที่สอดรับกับมาตรฐานการศึกษาขั้น พื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษาของชาติ เพื่อใช้เป็นหลักเกี่ยบเดียง สำหรับการส่งเสริมและ กำกับ ดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษา

3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากข้อมูลสารสนเทศ ความต้องการของชุมชน ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ โครงการและ กิจกรรมและได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

นำโครงการและกิจกรรมที่เกิดจากแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษามาดำเนินการโดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี และมีการกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานที่นำไปสู่คุณภาพผู้เรียนอย่างแท้จริง

5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

เก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงาน และนำผลมาทบทวนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อช่วยให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องและบรรลุผลลัพธ์จริง

6) การประเมินคุณภาพการศึกษา

เตรียมพร้อมและสร้างความตระหนักในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยแบบทดสอบมาตรฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้จากหน่วยงานที่รับผิดชอบ

7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

นำข้อมูลจากการประเมินมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ผลการตรวจสอบ ทบทวน คุณภาพทั้งภายในและภายนอก มาประมวลและจัดทำเป็นรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีทุกปี เสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 1 เล่ม หรือแล้วแต่ละเขตพื้นที่การศึกษากำหนด และเสนอต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) 2 เล่ม เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก หรือ เมื่อครบรอบการประเมินภายนอก โดยการเสนอผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทุกครั้ง

8) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา

นำข้อมูลจากการประเมินมาตรฐาน และการตรวจสอบ ทบทวน มาใช้เป็น ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สรุปได้ว่า การดำเนินงานตามกฎหมายระหว่างวัดวัย ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 8 ภาระงาน ที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการ และหลักเกณฑ์วิธีการที่สำคัญคือ การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา อย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 3 ปี จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และได้รับการประเมินภายนอก อย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 5 ปี (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2548 : 88 – 94)

1.3 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

1.3.1 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายใน ให้สถานศึกษาดำเนินการเป็นประจำอย่างน้อยหนึ่งครั้ง เป็นประจำทุกปี และให้มีการบันทึกจัดเก็บผลการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาต่อไป

ให้การดำเนินการตรวจสอบทบทวนทั้งภายในภายนอกเน้นการประเมินเพื่อการศึกษามิใช่เพื่อจับผิดหรือให้รางวัลหรือลงโทษ การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในให้กระทำการตามประเด็นสาระสำคัญที่กำหนดในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา อันได้แก่

1.3.1.1 ความเหมาะสมของวิสัยทัศน์และการกิจของสถานศึกษา โดยพิจารณาจากข้อมูลพื้นฐานและผลการวิเคราะห์สภาพความจำเป็นและปัญญาหารของสถานศึกษา

1.3.1.2 การสอดรับกันในเชิงตรรกและเชิงเหตุผลทางวิชาการระหว่างเป้าหมาย ตัวบ่งชี้สภาพความสำเร็จ ยุทธศาสตร์และเทคโนโลยีที่ใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

1.3.1.3 ความสอดคล้องกันระหว่างเป้าหมาย จุดประสงค์การเรียนรู้กับมาตรฐานหลักสูตร

1.3.1.4 ระดับและสภาพความสำเร็จที่เป็นเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาอันได้ ความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะของผู้เรียน

1.3.1.5 กระบวนการเรียนการสอน ซึ่งรวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ยุทธศาสตร์และวิธีการสอน กระบวนการเรียนรู้และการตอบสนองผู้เรียน

1.3.1.6 การเรียนรู้ ความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ซึ่งรวมถึงการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ผลงานผู้เรียน ระบบการวัดและประเมินผลและการสนับสนุนการเรียนรู้

1.3.1.7 การดำเนินการและสภาพความสำเร็จของโครงการพัฒนาบุคลากร

1.3.1.8 การมีส่วนร่วม ความร่วมมือและการประสานความสัมพันธ์ของบุคลากรฝ่ายต่างๆ ในสถานศึกษาหรือบุคลากรและองค์กรในชุมชน

1.3.2 การดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษาพึงยึดแนวปฏิบัติต่อไปนี้

1.3.2.1 มีความตระหนักรู้ว่า เป้าหมายสำคัญที่สุดของการกิจกรรมตรวจสอบและทบทวนคือ พัฒนาการศึกษาของผู้เรียนตามที่กำหนดในมาตรฐาน หลักสูตรและแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

1.3.2.2 มุ่งมั่นที่จะได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศที่น่าเชื่อถือและเป็นธรรม
เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาและชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่

1.3.2.3 มีการสนทนาร่วมกับผู้ฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาด้วย
ความโปร่งใส

1.3.2.4 ต้องไม่ผูกไว้กับฝ่ายใดๆ ในสถานศึกษาที่อาจมีความขัดแย้งกัน
ด้านผลประโยชน์ และไม่วางตัวในลักษณะที่อาจทำให้สูญเสียความเป็นกลาง

1.3.2.5 อุทิศตนให้กับการปฏิบัติภารกิจตลอดกระบวนการตรวจสอบ
และทบทวนคุณภาพสถานศึกษาที่ได้รับมอบหมาย

1.3.2.6 ไม่พึงด่วนตัดสินหรือแสดงความคิดเห็นเชิงตำแหน่งหรือ
วิพากษ์วิจารณ์บุคคลหรือกิจกรรมของสถานศึกษา

1.3.2.7 หลีกเลี่ยงการสอบถามหรือตรวจสอบข้อมูลที่สถานศึกษาเห็นว่า
เป็นความลับและไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพสถานศึกษา

1.3.2.8 การตัดสินใจในประเด็นต่างๆ ให้ใช้วิธีการลงมติของสี่ยงส่วน
ใหญ่ที่ได้พิจารณาหลักฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพียงพอและเป็นธรรม

1.3.2.9 ร่วมรับผิดชอบในการจัดทำเอกสารรายงานผลการประเมินที่
ชัดเจน เป็นธรรมและมีข้อมูลหลักฐานสนับสนุนอย่างน่าเชื่อถือ

1.3.3 ขอบข่ายการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพสถานศึกษา

1.3.3.1 วิสัยทัคณ์และการกิจของสถานศึกษา

1.3.3.2 แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

1.3.3.3 กระบวนการเรียนการสอน

- สภาพแวดล้อมการเรียนรู้
- กระบวนการเรียนรู้
- ยุทธศาสตร์และวิธีการสอน
- การตอบสนองของผู้เรียน

1.3.3.4 การเรียนรู้ ความก้าวหน้า และผลการเรียน

- การพัฒนาหลักสูตร
- ผลงานผู้เรียน
- ระบบการวัดและประเมินผล
- การสนับสนุนการเรียนรู้

1.3.3.5 การบริหารและการจัดการทางวิชาการ

- วิสัยทัคณ์และการกิจ
- ภาวะผู้นำและการบริหาร
- โครงสร้างองค์กรของสถานศึกษา

- การพัฒนาวิชาชีพของบุคลากร

จากการศึกษาในเรื่องการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา สรุปได้ว่าการตรวจสอบเป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการทำงานที่ผ่านมาว่าบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ผู้บริหารและครูที่เข้าใจระบบการประกันคุณภาพอย่างถูกต้อง จะตระหนักถึงความสำคัญในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพไม่กลัวการประเมินผล โดยเฉพาะการประเมินตนเอง ซึ่งเป็นการประเมินที่มุ่งเพื่อการพัฒนา ไม่ใช่การตัดสิน ถูก ผิด ไม่ใช่การประเมินเพื่อประเมิน

1.4 บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 113 - 119)

ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในไว้ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องของหน่วยงานต้นสังกัด

1.4.1 ผู้บริหารระดับหน่วยงานต้นสังกัด

ผู้บริหารระดับหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดและผู้ช่วย หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ / กิ่งอำเภอและผู้ช่วย ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งนอกจากดูแลสถานศึกษาแล้วยังต้องกำหนดนโยบายช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และการตรวจสอบติดตามให้สถานศึกษาได้พัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาอีกด้วย โดยบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารระดับหน่วยงานต้นสังกัด พอสรุปได้ดังนี้

1.4.1.1 ศึกษาค้นคว้า และพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาความรู้และทักษะ เกี่ยวกับภาวะผู้นำทั้งในด้านการบริหารและทางด้านวิชาการ เพื่อจะต้องเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงอีกด้วย

1.4.1.2 สร้างจิตสำนึกร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้น แก่บุคลากรทุกฝ่ายในหน่วยงาน

1.4.1.3 ประกาศนโยบายทิศทาง และเป้าหมายในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของระดับหน่วยงานต้นสังกัด และระดับสถานศึกษา

1.4.1.4 สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอกให้แก่บุคลากรทุกฝ่ายในสำนักงาน

1.4.1.5 กำหนดมาตรการในการสนับสนุนและช่วยเหลือในการผลักดันในระบบประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ สามารถดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเฉพาะมาตรการทางด้านงบประมาณและบุคลากร

1.4.1.6 อย่างก้าวหรือติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดทั้งในส่วนของการเตรียมการ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และการประเมินภายนอก

1.4.1.7 ชุมชนและให้กำลังใจแก่สถานศึกษาทุกแห่งที่ได้ร่วมกันพัฒนาระบบประกันคุณภาพ

1.4.2 บุคลากรของหน่วยงานต้นสังกัดที่รับผิดชอบด้านวิชาการ

บุคลากรของหน่วยงานต้นสังกัดในที่นี้ หมายถึง หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาบุคลากรอีกด้วย ซึ่งเป็นผู้มีความจำเป็นอย่างมากในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา โดยมีบทบาทหน้าที่พัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้น

1.4.2.1 ศึกษาค้นคว้า และพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

1.4.2.2 สร้างให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาเกิดขึ้นแก่บุคลากรทุกฝ่ายในหน่วยงาน

1.4.2.3 ร่วมกันกำหนดนโยบาย / ทิศทางเกี่ยวกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพของระดับหน่วยงานต้นสังกัดและระดับสถานศึกษาซึ่งในการกำหนดทิศทางและนโยบายในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษานั้น หน่วยงานต้นสังกัดจะต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.4.2.4 สร้างจิตสำนึกระหว่างบุคลากรในสถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด

1.4.2.5 สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภายนอก ให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ การกำหนดเป้าหมาย / วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การพัฒนาสถานศึกษาตามแผนการประเมินตนเอง การเขียนรายงานการประเมินตนเอง การนำผลการประเมินไปใช้ การเตรียมรับการประเมินภายนอกของสถานศึกษา รวมทั้งการประเมินภายนอก นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับภาวะผู้นำทั้งในด้านบริหารและทางด้านวิชาการให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาอีกด้วย

1.4.2.6 พัฒนาระบบเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานและสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบัน และสามารถนำไปใช้ได้สะดวก

1.4.2.7 สนับสนุนและส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยดำเนินการในลักษณะของการนิเทศแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาของจากนี้ยังทำหน้าที่ประสานงาน และอำนวยความสะดวกกับหน่วยงานอื่นในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอีกด้วย

1.4.2.8 จัดทำแผนติดตาม กำกับนิเทศ และประเมินผลการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อเป็นการกลั่นกรองก่อนที่จะเบื้อรับการประเมินภายนอกจากสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

1.4.2.9 ค่อยให้ความช่วยเหลือแก่สถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ ภายหลังจากการที่สถานศึกษาเบื้อรับการประเมินจากองค์กรภายนอกแล้ว

1.4.3 บุคลากรของหน่วยงานต้นสังกัดที่รับผิดชอบด้านการบริหาร

บุคลากรของหน่วยงานต้นสังกัดที่รับผิดชอบด้านการบริหาร ซึ่งในที่นี้หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานนโยบายและแผน งานงบประมาณและการเงิน งานข้อมูลสารสนเทศ และงานบุคลากรทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอ มีบทบาทหน้าที่พoSรุปได้ดังนี้

1.4.3.1 สนับสนุนและส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทำการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรในการพัฒนา และจัดสรุปรำลังบุคลากรในสังกัด การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาในสังกัด และการนำแผนงานนโยบายในระดับชาติลงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา

1.4.3.2 กำกับ ติดตามและช่วยเหลือสถานศึกษา ในส่วนของการใช้งบประมาณ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา สื่อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นของสถานศึกษา และอัตรากำลังของบุคลากรในสถานศึกษา

1.4.4 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในระดับสถานศึกษา

1.4.4.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการส่งเสริม สนับสนุนอำนวยความสะดวกให้คำปรึกษา และดูแลให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาที่ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม โดยบทบาทของผู้บริหารนั้นจะต้องเป็นผู้นำ / แกนหลักในทุกขั้นตอนของการดำเนินการซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 3 ช่วงของการดำเนินงาน ดังนี้

ช่วงที่ 1 การเตรียมการ ในช่วงของการเตรียมการนี้ ผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการขับเคลื่อนให้พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาดำเนินไปได้ด้วยดี โดยพoSรุปบทบาทของผู้บริหาร ได้ดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้า และพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจ มีวิสัยทัคณ์ เห็นความสำคัญและมีเจตคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ยังต้อง พัฒนาตนเองเกี่ยวกับภาวะผู้นำทั้งในด้านการบริหารและทางด้านวิชาการเพื่อให้ตนเองสามารถ ทำหน้าที่ผู้นำในการพัฒนาได้อย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดความเชื่อถือ ศรัทธา และการยอมรับจาก ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2) สร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการพัฒนาระบบ ประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรในสถานศึกษา โดยมีวิธีการหลากหลายในการ สร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการประชุมชี้แจง การพำนีไป ศึกษาดูงาน การเชิญวิทยากรมาบรรยาย

3) สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ การศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก ให้แก่บุคลากรใน สถานศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ การกำหนดเป้าหมาย / วิสัยทัคณ์ของสถานศึกษา การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งใน ระยะสั้นและระยะยาว การพัฒนาสถานศึกษาตามแผนการประเมินตนเอง การเขียนรายงาน ประเมินตนเอง การนำผลการประเมินไปใช้ การเตรียมรับการประเมินภายนอกสถานศึกษา

4) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาถือว่าเป็นหน้าที่ ของบุคลากรภายในสถานศึกษาทุกคนรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษาระหว่าง ทำการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรในสถานศึกษา โดยคณะกรรมการนี้มีหน้าที่อย ประสานงานกับกัน ดูแลติดตาม ช่วยเหลือและสนับสนุนในการพัฒนาสามารถดำเนินการไป อย่างมีระบบและต่อเนื่อง นอกเหนือจากการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการแล้ว

5) ผู้บริหารจะต้องเตรียมการวางแผนและจัดทำระบบข้อมูล สารสนเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา และการประกันคุณภาพภายนอก อีกด้วย

ช่วงที่ 2 การดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา ในขั้นการดำเนินการของสถานศึกษาส่วนใหญ่จะนำวัสดุบริหาร PDCA มาใช้ใน การดำเนินการ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตาม แผน การตรวจสอบประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนา ผู้บริหารเป็นกลไกสำคัญในฐานะของ แกนนำ ที่จะทำให้กระบวนการบริหารนี้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมี บทบาท ดังนี้

1) การวางแผน ผู้บริหารเป็นผู้ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อให้ทราบถึงความต้องการและความหวังของผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและชุมชนที่มีต่อสถานศึกษาและทำการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งศึกษาถึงศักยภาพของสถานศึกษา ก่อนที่จะมาร่วมกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ หรือเป้าหมายของสถานศึกษา แล้วจึงร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายและกำหนดภารกิจของสถานศึกษา แล้วจึงจัดทำแผนพัฒนา คุณภาพการศึกษาในระยะยาว อันได้แก่ ธรรมาภิญญาสถานศึกษา หรือแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา ฯลฯ และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพในระยะสั้น อันได้แก่ แผนปฏิบัติ การประจำปี โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้ลงนามและรับรองแผนการดำเนินการที่ร่วมกัน กำหนดขึ้น

2) การปฏิบัติตามแผน ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ในการ บริหารจัดการส่งเสริมสนับสนุนควบคุณ กำกับดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ และอำนวยความสะดวก ให้แก่บุคลากรภายในสถานศึกษาที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนและรับผิดชอบ แผนงานและโครงการให้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในบางแผนงาน / โครงการ ผู้บริหารจำเป็นจะต้องดำเนินการเอง ถ้าเป็นโครงการ / แผนงานเกี่ยวกับด้านบริหาร และด้าน บุคลากร

3) การตรวจสอบและประเมินผล เมื่อบุคลากรภายใน สถานศึกษาที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมตามแผนงาน / โครงการ ได้ดำเนินกิจกรรมตามแผนไปแล้วให้ผู้บริหารเป็นผู้คุมอยตรวจสอบติดตามตลอดเวลาตั้งแต่เริ่ม โครงการ ระหว่างโครงการ และสิ้นสุดโครงการ หรือให้ผู้แทนเป็นผู้คุมอยตรวจสอบการประเมิน ตนเองของบุคลากรที่รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม / โครงการ โดยผู้บริหารหน้าที่เป็นแกนนำ สำคัญตั้งแต่การกำหนดบทบาทหน้าที่และผู้รับผิดชอบ การกำหนดกรอบการประเมินตนเอง การสร้างเครื่องมือการประเมิน การดำเนินการประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการเขียน รายงานการประเมินตนเอง ทั้งนี้ผู้บริหารอาจจะต้องทำการแต่งตั้งคณะกรรมการในการเขียน รายงานประเมินตนเองด้วย

4) การปรับปรุงและพัฒนา เมื่อสถานศึกษาได้ทำการ ประเมินตนเองแล้วผู้บริหารจะต้องนำผลการประเมินตนเอง ไปใช้ในการวางแผน / กำหนด เป้าหมาย ใน การพัฒนาคุณภาพในปีการศึกษาต่อไป หรือนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแผนงาน / โครงการนั้น ให้ประสบความสำเร็จต่อไป

ช่วงที่ 3 การประเมินภายนอก ในช่วงของการประเมิน ภายนอกนี้ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการรับการประเมินภายนอก พoSruปได้ดังนี้

1) เป็นแกนนำในการเตรียมการหรือวางแผน เพื่อให้สถานศึกษาพร้อมรับการประเมินภายนอก ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา การเขียนรายงานผลการประเมินตนเองโดยเฉพาะการซึ่งแจงทำความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ได้ทราบถึงการประเมินภายนอกและขั้นตอนการประเมินภายนอก

2) เป็นผู้ประสานงาน อำนวยความสะดวก ให้แก่ผู้ประเมินภายนอกในระหว่างการประเมิน

3) เป็นผู้คolloยซึ่งแจงทำความเข้าใจหรือให้ข้อมูลสารสนเทศเพิ่มเติมให้แก่คณะกรรมการภายนอก ในระหว่างที่ผู้ประเมินภายนอกทำการนำเสนอผลการประเมินด้วย

4) เป็นผู้ตรวจสอบและลงนามรับทราบในรายงานการประเมินของคณะกรรมการภายนอกและนำผลการประเมินภายนอกไปปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

1.4.2.2 คณะกรรมการภายนอกในสถานศึกษา

บทบาทของคณะกรรมการภายนอกในสถานศึกษาจำแนกออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้คือ

ช่วงที่ 1 เตรียมการ คณะกรรมการภายนอกในสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการเตรียมการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยพอสรุปได้ดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้า และพัฒนาตนเองในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญและจำเป็น ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพการศึกษา

2) ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา รวมทั้งบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยอาจได้รับความรู้จากวิทยากรจากภายนอกสถานศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษา

3) ร่วมกับผู้บริหารเตรียมการวางแผนและจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศภายในสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศในด้านต่างๆ ของสถานศึกษาที่ใช้ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาและการประกันคุณภาพภายนอกอีกด้วย

ช่วงที่ 2 การดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในคณะกรรมการภายนอกในสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการดำเนินกระบวนการบริหารของสถานศึกษา โดยมีบทบาท ดังนี้

ขั้นวางแผน คณะกรรมการในสถานศึกษาต้องร่วมกับผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในระยะยาวและแผนระยะสั้น โดยเริ่มจากกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา และร่วมกันกำหนดภารกิจของสถานศึกษา กำหนดโครงการ / กิจกรรมในแต่ละปีการศึกษา และเมื่อได้กำหนดโครงการแล้ว คณะกรรมการที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบโครงการกิจกรรมได้ก้ามก็จะต้องทำการเขียนโครงการโดยคำนึงถึงความเป็นไปในการปฏิบัติและศักยภาพของสถานศึกษาด้วย

ขั้นปฏิบัติตามแผน ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ โดยพยายามประสานความร่วมมือในระหว่างเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้คณะกรรมการภายนอกสถานศึกษาพยายามจัดบรรยายและสั่งเวลาล้อมให้อีก另一方面 และกระตุนให้เกิดการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งในและนอกห้องเรียน

ขั้นตรวจสอบและประเมินผล เมื่อวางแผน / โครงการต่างๆ ได้ดำเนินการ บุคลากรผู้ที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนและดำเนินโครงการจำเป็นต้องทำการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง ทำการประเมินตนเองตามกรอบที่กำหนดไว้ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผล หลังจากนั้นคณะกรรมการต้องมาร่วมกันเขียนรายงานการประเมินตนเองสภาพที่เป็นจริงของแต่ละโครงการ

ช่วงที่ 3 การประเมินภายนอก คณะกรรมการร่วมกันจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาเพื่อให้คณะกรรมการได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาร่วมทั้งจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา และหลังจากที่ผู้ประเมินภายนอกเข้ามาทำการประเมินสถานศึกษา คณะกรรมการภายนอกสถานศึกษาจะต้องให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการภายนอกเป็นอย่างดี เพื่อประโยชน์ที่จะได้กับสถานศึกษา

1.4.2.3 กรรมการสถานศึกษา

กรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ส่งเสริมร่วมตัดสินใจวินิจฉัยให้ความเห็นชอบในการดำเนินการของสถานศึกษาเป็นแกนนำประสานความร่วมมือกับองค์กรในท้องถิ่นเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในด้านทรัพยากร่าง ๑ ตลอดจนการกำกับ ดูแลอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินกิจกรรมตามแผน การประเมินตนเองของสถานศึกษา รวมทั้งการตรวจสอบและรับทราบรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา และการพัฒนาและปรับปรุงสถานศึกษา นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพ

การศึกษาของสถานศึกษาในส่วนที่กรรมการสถานศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องให้แก่คณะกรรมการพัฒนาฯ

ภายนอกอีกด้วย

1.4.2.4 ผู้ปกครอง

ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดเป้าหมาย / วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาว่าอย่างให้นุตรหวานของตนเข้ารับการศึกษาแล้วจะมีคุณลักษณะอย่างไร และค่อยประสานส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ในส่วนของตัวนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ดังแต่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินการตามแผน การประเมินตนเองของสถานศึกษา การให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของนักเรียนในสถานศึกษา รวมทั้งรับทราบผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังมีหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของนุตรหวานของตนให้แก่คณะกรรมการพัฒนาฯ

1.4.2.5 ชุมชน

ชุมชนเป็นบทบาทสำคัญในการกำหนดเป้าหมาย / วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังแต่การวางแผน การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาโดยเฉพาะแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน รวมทั้งรับทราบรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา และการปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา เพราะจะทำให้ชุมชนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อสถานศึกษา และมองเห็นคุณค่าและประโยชน์ของตนเอง พร้อมกันนั้นสถานศึกษาจะได้รับความช่วยเหลือทั้งแรงกายและทุนทรัพย์จากในชุมชนอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา นอกจากนี้บุคลากรในชุมชนยังมีหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนและความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนให้แก่คณะกรรมการพัฒนาฯ

จากบทบาทของผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในระดับสถานศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า ผู้บริหารและคณะกรรมการต้องมีความตระหนัก มีความรู้ความเข้าใจร่วมกันคิดร่วมกันทำเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 50 - 51) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการประกันคุณภาพภายใน ดังนี้

ผู้บริหารมีบทบาทในการบริหารจัดการส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษาแนะนำ ดูแลให้มีการประกันคุณภาพภายในที่ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม โดยผู้บริหารควรจะเป็นแกนนำในการจัดทำแผน รวมทั้งกำกับติดตามให้มีการดำเนินงานตามแผนการนำผลจากการประเมินตนเองมาใช้ในการปรับปรุงสถานศึกษา และการรายงานผลให้สาธารณะรับทราบ

ครูและบุคลากรในสถานศึกษา มีบทบาทร่วมกับผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินตนเองในการจัดการเรียนการสอน และการทำงานที่มีการวางแผนและเป้าหมายที่ชัดเจน สอดคล้องกับแผนพัฒนาสถานศึกษาและจุดมุ่งหมาย หลักการ หรือมาตรฐานการศึกษา ที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

กรรมการสถานศึกษา เข้ามามีบทบาทในการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนา และการประกันคุณภาพของผู้บริหารและครู ตามหน้าที่ที่กำหนดในมาตรา 40 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ผู้เรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีบทบาทโดยเข้ามามีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน และให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา รวมทั้งโดยติดตามผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา และมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปพัฒนาปรับปรุงผู้เรียนที่บ้าน

ชุมชน มีบทบาทโดยเข้ามามีส่วนร่วมคิด / ร่วมทำ ร่วมให้และใช้ข้อมูล เพื่อการกำหนดเป้าหมาย จัดทำแผนพัฒนา ตรวจสอบ ประเมินผล และปรับปรุงสถานศึกษา

เขตพื้นที่ และหน่วยงานที่กำกับดูแล มีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการและสนับสนุนทรัพยากร รวมทั้งกำกับ ติดตามให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามแผนพัฒนาสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษา

สื่อมวลชน มีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ สนับสนุนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และเผยแพร่ข้อมูลในเชิงสร้างสรรค์ เช่นรายงานข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการประกันคุณภาพภายใน

จากข้อระบุข้างต้นพอสรุปได้ว่า ใน การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับ ครูและบุคลากรในสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และสื่อมวลชน โดยที่ทุกฝ่ายจะต้องประสานความร่วมมือร่วมกันคิด ร่วมกันทำในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน

1.5 วิธีการและเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน รอบที่สอง (พ.ศ. 2549 – 2553)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม 2545 (2545 : 14) มาตรา 51 กำหนดให้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) ต้องจัดทำข้อเสนอแนะต่อต้นสังกัดในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของ สถานศึกษาไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด คณะกรรมการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพ การศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้พิจารณาวิธีการและเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ.2549 – 2553 เพื่อการจำแนกผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่าได้ มาตรฐานหรือไม่ โดยได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการบริหาร สำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) ในประชุมครั้งที่ 13 / 2548 วันที่ 22 พฤษภาคม 2548 โดยให้พิจารณาจากเกณฑ์ต่อไปนี้

การประเมินอิงเกณฑ์ ให้พิจารณาตามมาตรฐาน ด้วยชี้ และเกณฑ์การ พิจารณาตามที่ สมศ. กำหนด โดยจะมีการสรุปผลการประเมินทั้งในระดับด้วยชี้ และ ระดับมาตรฐาน

ให้พิจารณาจากการที่สถานศึกษาดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ สำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) และพัฒนาการของคุณภาพ สถานศึกษา ตลอดจนมีผลการดำเนินงานบรรลุมาตรฐาน เป้าหมายตามแผนของสถานศึกษา รวมทั้งการมีความตระหนักรู้ในความสำคัญและความพยายามในการพัฒนาสู่มาตรฐานของ สถานศึกษา

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) (2548 : 89 - 92) ได้กล่าวถึงวิธีการประเมินในแต่ละแบบ ดังนี้

1. การประเมินแบบอิงเกณฑ์ มีการประเมิน 2 ระดับ คือ การประเมินในระดับ ด้วยชี้ และการประเมินในระดับมาตรฐาน ได้แก่

1.1 การประเมินในระดับด้วยชี้ ให้พิจารณาจากร้อยละเฉลี่ยตามเกณฑ์ พิจารณาในแต่ละด้วยชี้ เป็น 4 ระดับ คือ

เกณฑ์การพิจารณา	ระดับคุณภาพ
ร้อยละเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณาต่ำกว่า	ร้อยละ 50
ร้อยละเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณาระหว่าง	ร้อยละ 50 - 74
ร้อยละเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณาระหว่าง	ร้อยละ 75 - 89
ร้อยละเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณาตั้งแต่	ร้อยละ 90 ขึ้นไป

1.2 การประเมินในระดับมาตรฐาน ให้พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐาน เป็น 4 ระดับ คือ

เกณฑ์การพิจารณา	ระดับคุณภาพ
ค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพตัวบ่งชี้ ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 1.74	ปรับปรุง
ค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพตัวบ่งชี้ ระหว่าง 1.75 – 2.74	พอใช้
ค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพตัวบ่งชี้ ระหว่าง 2.75 – 3.49	ดี
ค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพตัวบ่งชี้ ระหว่าง 3.50 – 4.00	ดีมาก

2. การประเมินอิงสถานศึกษา ประกอบด้วย การพิจารณาพัฒนาการของคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และการบรรลุมาตรฐาน / เป้าหมายของสถานศึกษา โดยมี มิติในการพิจารณา วิธีการพิจารณาและการสรุปผลการพิจารณา ดังนี้

2.1 มิติในการพิจารณา พัฒนาการของคุณภาพการศึกษาและการบรรลุ มาตรฐาน / เป้าหมายตามแผนของสถานศึกษาดังนี้

พัฒนาการของ คุณภาพการศึกษา	บรรลุมาตรฐาน/เป้าหมายตามแผนของสถานศึกษา	
	บรรลุ	ไม่บรรลุ
มี	ดีมาก (4)	ดี (3) มีความตระหนักและมีความพยายาม
ไม่มี	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)

2.2 วิธีการพิจารณา ได้ให้ความหมายของการพัฒนา และการบรรลุ มาตรฐาน / เป้าหมายตามแผนของสถานศึกษาดังนี้

มีพัฒนาการของคุณภาพการศึกษา หมายถึง การที่สถานศึกษาได้ ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) และผลการประเมินในรอบที่สอง (เฉพาะผลการประเมินแบบอิงเกณฑ์) 強くกว่าผลการประเมินรอบแรก หรือมีผลการประเมินทั้งในรอบแรกและรอบที่สองไม่ต่ำกว่า ระดับดี

ไม่มีพัฒนาการของคุณภาพการศึกษา หมายถึง การที่สถานศึกษาไม่ได้ ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) และผลการประเมินในรอบที่สอง (เฉพาะผลการประเมินแบบอิงเกณฑ์) ต่ำกว่าผลการประเมินรอบแรก หรือ ผลการประเมินรอบแรกและรอบที่สองซึ่งต่ำกว่าระดับดี และไม่แตกต่างกัน

บรรลุมาตรฐานหรือเป้าหมายตามแผน หมายถึง สถานศึกษามี ความสำเร็จในการปฏิบัติสามารถบรรลุมาตรฐานหรือเป้าหมายของแผนพัฒนาสถานศึกษาในการ พัฒนาผู้เรียนหรือครู หรือคุณภาพการจัดการศึกษาในแต่ละมาตรฐาน โดยนำผลประเมิน คุณภาพภายนอกรอบแกรกไปใช้วางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และมีหลักฐาน แสดงความตระหนักในความสำคัญและมีความพยายามในการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาสู่มาตรฐาน ของสถานศึกษา

ไม่บรรลุมาตรฐานหรือเป้าหมายตามแผน หมายถึง สถานศึกษายังไม่ ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติ ไม่สามารถบรรลุมาตรฐานหรือเป้าหมายของแผนพัฒนา สถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน หรือครู หรือคุณภาพการจัดการศึกษาในแต่ละมาตรฐาน โดย ไม่คำนึงถึงความตระหนักในความสำคัญ และพยายามในการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาสู่มาตรฐาน ของสถานศึกษา

หลักฐานและร่องรอยแสดงความตระหนักในความสำคัญ และ ความพยายามในการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาสู่มาตรฐานของสถานศึกษา ให้พิจารณาดังนี้

ความตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาสู่มาตรฐานหรือเป้าหมาย ตามแผน พิจารณาจากผู้เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 กลุ่มขึ้นไป (ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง) มีความตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียน หรือครู หรือคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานนั้นๆ และมีหลักฐานและร่องรอย ยืนยันจากอย่างน้อย 3 แหล่งขึ้นไป เช่น นโยบายและทิศทางการพัฒนาของสถานศึกษา ระบบประกันคุณภาพภายใน รายงานการประเมินตนเอง เป็นต้น ที่แสดงว่าสถานศึกษามีความ ตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียน หรือครู หรือคุณภาพการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาตามมาตรฐานนั้นๆ

ความพยายามในการปฏิบัติสู่มาตรฐานการศึกษา พิจารณาจากการมี หลักฐานและร่องรอยยืนยันทั้ง 5 ข้อ

1) แผนกลยุทธ์ ธรรมนูญโรงเรียน แผนการจัดโครงสร้างองค์กรของ สถานศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน หรือครู หรือคุณภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานนั้น ซึ่งพิจารณาได้จากการกำหนดมาตรฐานการศึกษาเป็นเป้าประสงค์ของการพัฒนาของ สถานศึกษา รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา การพูดคุยและสัมภาษณ์บุคลากรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น ในเรื่องการวางแผนพัฒนาของสถานศึกษา

2) มีการจัดโครงสร้าง / กิจกรรมสำคัญระดับสถานศึกษาทางด้านการบริหาร การเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาผู้เรียน หรือครู หรือคุณภาพการจัดการศึกษาให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งเป็นเป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งพิจารณาได้จากแผนของสถานศึกษา รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา เป็นต้น

3) มีภาคีเข้าร่วมหลากหลายเพียงใด โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย เครือข่าย หรือชุมชน เป็นต้น ภาคีที่เข้าร่วมโครงการ / กิจกรรมที่แสดงว่า เป็นโครงการ / กิจกรรมระดับสถานศึกษา ซึ่งพิจารณาได้จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา และโครงการ / กิจกรรมของสถานศึกษา

4) มีโครงการ / กิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน หรือครู หรือคุณภาพ การจัดการศึกษา ให้บรรลุตามมาตรฐานนั้นๆ อย่างเป็นระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพียงใด ที่จะแสดงความยั่งยืนของการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาตามมาตรฐานนั้น

5) ผลการประเมินโครงการ / กิจกรรม ได้ผลตามวัตถุประสงค์เพียงใด และเป็นที่พึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องมากน้อยเพียงใด โดยต้องเกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ของโครงการ / กิจกรรมและมีผู้เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 พึงพอใจต่อผลของโครงการ / กิจกรรมนั้นๆ

2.3 การสรุปผลการประเมินของสถานศึกษา มีระดับของมาตรฐานและคะแนน ดังนี้

คำอธิบาย	ระดับ	คะแนน
1. ไม่มีพัฒนาการของคุณภาพการศึกษา และไม่บรรลุ มาตรฐาน / เป้าหมายตามแผน	ปรับปรุง	1 คะแนน
2. ไม่มีพัฒนาการของคุณภาพการศึกษาแต่บรรลุมาตรฐาน / เป้าหมายตามแผน หรือมีพัฒนาการของคุณภาพ การศึกษา แต่ไม่บรรลุมาตรฐาน / เป้าหมายตามแผน และหลักฐานแสดงความตระหนักในความสำคัญและ ความพยายามในการปฏิบัติอย่างไม่เด่นชัด	พอใช้	2 คะแนน
3. มีพัฒนาการของคุณภาพการศึกษา และมีหลักฐานแสดง ความตระหนักในความสำคัญและความพยายามใน การปฏิบัติอย่างเด่นชัด แต่ไม่บรรลุมาตรฐาน / เป้าหมาย ตามแผน	ดี	3 คะแนน
4. มีพัฒนาการของคุณภาพการศึกษา และบรรลุมาตรฐาน / เป้าหมายตามแผน	ดีมาก	4 คะแนน

3. การรับรองมาตรฐานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในระดับมาตรฐาน

ให้เฉลี่ยผลประเมินระดับมาตรฐานแบบอิงเกณฑ์ และแบบอิงสถานศึกษา ถ้าได้ค่าเฉลี่ยของผลประเมิน > 2.75 จากระบบ 4 คะแนน แสดงว่าสถานศึกษามีผลการจัดการศึกษาในมาตรฐานนั้นๆ ที่ได้มาตรฐานคุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) จะให้การรับรองคุณภาพการศึกษาในมาตรฐานนั้นๆ ของสถานศึกษา

4. การรับรองมาตรฐานของสถานศึกษา ในภาพรวม

ในการรับรองคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐาน คุณภาพ ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) สถานศึกษาต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

1) สถานศึกษามีค่าเฉลี่ยผลประเมินคุณภาพภายนอกไม่ต่ำกว่าระดับดี (> 2.75 ในระบบ 4 คะแนน)

2) สถานศึกษามีค่าเฉลี่ยผลประเมินคุณภาพภายนอกในระดับดี ขึ้นไป ไม่ต่ำกว่า 3 ใน 4 ของมาตรฐานที่ประเมิน ก่อตัวคือ ได้ระดับดีขึ้นไปไม่ต่ำกว่า 11 มาตรฐาน ใน 14 มาตรฐาน

3) สถานศึกษาไม่มีผลประเมินคุณภาพภายนอกของมาตรฐานอยู่ในระดับปรับปรุง โดยนับเฉพาะมาตรฐานที่ได้ระดับปรับปรุงทั้งแบบอิงเกณฑ์และอิงสถานศึกษา

1.6 มาตรฐานการศึกษา

1.6.1 มาตรฐานการศึกษาของชาติ

อุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษาของชาติ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2548 : 2 – 6) ได้กล่าวไว้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลที่ได้แต่งต่อรัฐสภา ต่างมีอุดมการณ์และหลักการการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งความรู้ และเพื่อคนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา พัฒนาคนให้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ที่พึงประสงค์

อุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษา คือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาที่สร้างคุณภาพชีวิตและสังคม มุรุณการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อคนไทยทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมดังแต่

วัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและสามารถตรวจสอบได้อย่างมั่นใจว่า การศึกษาเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคม เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน สามารถพึงตนเองและพึ่งกันเองได้ และสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ

เพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษา ดังกล่าว จึงได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ไว้ 3 มาตรฐาน และ 11 ตัวบ่งชี้ได้แก่

**มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทย ที่พึงประสงค์ ทั้งใน
ฐานะพลเมืองและพลโลก**

ตัวบ่งชี้

- 1.1 กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์
- 1.2 ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการ

พัฒนาสังคม

- 1.3 ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว
- 1.4 ทักษะทางสังคม
- 1.5 คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกรักในความเป็นพลเมืองไทย

และพลโลก

**มาตรฐานที่ 3 แนวทางสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ / สังคมแห่ง
ความรู้**

ตัวบ่งชี้

3.1 การบริการวิชาการและสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ / สังคมแห่งความรู้

3.2 การศึกษาวิจัย สร้างเสริม สนับสนุนแหล่งการเรียนรู้และกลไกการเรียนรู้

3.3 การสร้างและการจัดการความรู้ในทุกระดับทุกมิติของสังคม

1.6.2 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2548 : 9 – 14) กล่าวถึง มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

มาตรฐานด้านผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึง

ประสงค์

ตัวบ่งชี้

1.1. ✓ มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักเบื้องต้นของ
ค่านิยมที่ตนนับถือ

1.2 มีความซื่อสัตย์สุจริต

1.3 มีความกตัญญูกตเวที

1.4 มีความเมตตากรุณา เอื้อเพื่อเพื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม

1.5 ประยัติ รู้จักใช้กราฟฟิกสิ่งของส่วนตัว

1.6 ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทยและ
ดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์และพัฒนา

สิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้

2.1 รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักรถึงผลกระทบที่เกิดจากการ
เปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

2.2 เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม / โครงการอนุรักษ์และพัฒนา

สิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้

3.1 มีทักษะในการจัดการและทำงานให้สำเร็จ

3.2 เพียร พยายาม ขยัน อดทน และเอียดรอบรอบในการทำงาน

3.3 ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง

3.4 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

3.5 มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตน

สนใจ

**มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์
คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์
ตัวบ่งชี้**

4.1 สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบและมีความคิดแบบองค์รวม

4.2 สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการตัดสินใจได้

4.3 ประเมินและเลือกแนวทางการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ

4.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดีและมีจิตยานการ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้

5.1 มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์

5.2 มีผลการทดสอบบรรดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์

5.3 สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียนหรือนำเสนอด้วยวิธีต่างๆ

ภาษาต่างประเทศ

**มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง**

ตัวบ่งชี้

6.1 มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการฟัง รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล

6.2 สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ รอบตัว ใช้ห้องสมุดแหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ได้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

6.3 มีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นได้ สนุกสนานกับการเรียนรู้และชอบมาโรงเรียน

**มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี
ตัวบ่งชี้**

7.1 มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และออกกำลังกายสม่ำเสมอ

7.2 มีน้ำหนัก ส่วนสูงและมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

7.3 ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุและปัญหาทางเพศ

7.4 มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและเกียรติผู้อื่น

7.5 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อครูและผู้อื่น

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

ตัวบ่งชี้

- 8.1 ชื่นชม ร่วมกิจกรรมและมีผลงานด้านศิลปะ
- 8.2 ชื่นชม ร่วมกิจกรรมและมีผลงานด้านดนตรี / นาฏศิลป์
- 8.3 ชื่นชม ร่วมกิจกรรมและมีผลงานด้านกีฬา / นันทนาการ

มาตรฐานด้านการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ / ความรู้ ความสามารถอุดมกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดีและมีครู พ่อเพียง

ตัวบ่งชี้

- 9.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ
- 9.2 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน
- 9.3 มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน
- 9.4 มีการแสดงให้ความรู้และเทคนิคหรือการใหม่ๆ รับฟังความคิดเห็น

ใจกว้างและยอมรับการเปลี่ยนแปลง

- 9.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป
- 9.6 สอนตรงตามวิชาเอก – โภ หรือตรงตามความถนัด
- 9.7 มีจำนวนพอเพียง (หมายรวมทั้งครูและบุคลากรสนับสนุน)

มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

การศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 10.1 มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษาและหลักสูตร
- 10.2 มีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็น

รายบุคคล

- 10.3 มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น

สำคัญ

- 10.4 มีความสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง และผู้เรียน

- 10.5 มีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนและอิงพัฒนาการของผู้เรียน

10.6 มีการนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

10.7 มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำผลไปใช้พัฒนาผู้เรียน

มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้

11.1 มีคุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ

11.2 มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำทางวิชาการ

11.3 มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและการจัดการ

11.4 มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

มาตรฐานที่ 12 สภานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารงานและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร

ตัวบ่งชี้

12.1 มีการจัดองค์กร โครงสร้างและระบบการบริหารงานที่มีความคล่องตัวสูงและปรับเปลี่ยนได้เหมาะสมตามสถานการณ์

12.2 มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมและทันต่อการใช้งาน

12.3 มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

12.4 มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

12.5 ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจผลการบริหารงานและการพัฒนา

ผู้เรียน

มาตรฐานที่ 13 สภานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

ตัวบ่งชี้

13.1 มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา

13.2 มีการบริหารเชิงกลยุทธ์และใช้หลักการมีส่วนร่วม

13.3 มีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาสถานศึกษา

13.4 มีรูปแบบการบริหารที่มุ่งผลลัพธ์ของงาน

13.5 มีการตรวจสอบและถ่วงดุล

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตรและการนวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

- 14.1 มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและห้องถิน
- 14.2 มีรายวิชา / กิจกรรม ที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ
- 14.3 มีการส่งเสริมให้ครุภูมิการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการและความสามารถของผู้เรียน
- 14.4 มีการส่งเสริมและพัฒนาวัตถุกรรมการจัดการเรียนรู้ และสื่ออุปกรณ์การเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- 14.5 มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียน
- 14.6 มีระบบการนิเทศการสอนและนำผลไปปรับปรุงการสอนอย่างสม่ำเสมอ
- 14.7 มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถินมาใช้ในการเรียน การสอน

มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย

ตัวบ่งชี้

- 15.1 มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เข้มแข็งและทั่วถึง
- 15.2 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถทางวิชาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน
- 15.3 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถพิเศษและความต้องการของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ
- 15.4 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม
- 15.5 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี / นาฏศิลป์ และกีฬา / นันทนาการ
- 15.6 มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทย
- 15.7 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ

ตัวบ่งชี้

- 16.1 มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่เหมาะสม
- 16.2 มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน
- 16.3 มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

16.4 มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพเพียงและอยู่ในสภาพใช้การได้ดี

- 16.5 มีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญา ท้องถิ่นในท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้

17.1 มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

17.2 สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กร ทางศาสนา สถาบันทางวิชาการและองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิถีการเรียนรู้ในชุมชน

ตัวบ่งชี้

- 18.1 เป็นแหล่งวิทยาการในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชน

- 18.2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

1.6.3 มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ประถมและมัธยมศึกษา รอบที่สอง (2549 – 2553)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) (2548 : 17 – 20) ระบุถึงมาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ประถมและมัธยมศึกษา รอบที่สอง (2549 – 2553) ประกอบด้วย

มาตรฐานด้านผู้เรียน มี 7 มาตรฐาน "ได้แก่
มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึง

ประสงค์

ตัวบ่งชี้

- 1.1 ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ
- 1.2 ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต
- 1.3 ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวที
- 1.4 ผู้เรียนมีความเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเพื่อแผ่และ

ไม่เห็นแก่ตัว

- 1.5 ผู้เรียนมีความประทัยด้วยเชิงทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุนนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้

- 2.1 ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพ สุขนิสัยและออกกำลังกายสม่ำเสมอ
- 2.2 ผู้เรียนมีน้ำหนักส่วนสูงและมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์
- 2.3 ผู้เรียนไม่เสพหรือแสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งเสพติด และสิ่ง
มอมแมม หลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัยและอุบัติเหตุ รวมทั้งปัญหาทางเพศ
- 2.4 ผู้เรียนมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติ

ผู้อื่น

- 2.5 ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครูและผู้อื่น
และชอบมาโรงเรียน

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ
ดนตรี และกีฬา

ตัวบ่งชี้

- 3.1 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ
- 3.2 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านดนตรี / นาฏศิลป์
โดยไม่ขัดหลักศาสนา
- 3.3 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านกีฬา / นันทนาการ
- 3.4 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะการแสดงและ
ประเพณีที่ดึงมาจากท้องถิ่นและของไทย

**มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และมีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์
ตัวบ่งชี้**

4.1 ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดไตร่ตรอง สรุปความคิดเห็นอย่างเป็นระบบและ ความคิดแบบองค์รวม

4.2 ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดไตร่ตรอง

4.3 ผู้เรียนมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ และจิตนาการ

**มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
ตัวบ่งชี้**

คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบรายอุดมรัฐชั้นในระดับดี ใน 8 กลุ่มสาระในระดับชั้น ป. 3, ป. 6, ม. 3 และ ม. 6

5.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

5.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

5.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

5.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

5.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

5.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

5.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

5.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

6.1 ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ

รอบด้วย

6.2 ผู้เรียนฝรั่ง ฝรี่เรียน สนุกสนานกับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

6.3 ผู้เรียนสามารถใช้ห้องสมุด ใช้แหล่งความรู้ และสื่อต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้

7.1 ผู้เรียนสามารถวางแผน ทำงานตามลำดับขั้นตอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- 7.2 ผู้เรียนรักการทำงาน สามารถปรับตัวและทำงานเป็นทีมได้
 7.3 ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับ

อาชีพที่ตนสนใจ

มาตรฐานด้านครู มี 2 มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ มีคุณเพียงพอ

ด้วยชีวิต

- 8.1 ครูมีลักษณะที่เหมาะสม
 8.2 ครูที่จบปริญญาตรีขึ้นไป
 8.3 ครูที่สอนตรงตามวิชาเอก / โท หรือความถนัด
 8.4 ครูได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอนตามที่ครูสภากำหนด
 8.5 สถานศึกษามีจำนวนครุภาระเหมาะสม

มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้วยชีวิต

9.1 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.2 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.3 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.4 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.5 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.6 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.7 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.8 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานด้านผู้บริหาร มี 5 มาตรฐาน ได้แก่
มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการ
บริหารจัดการ

ตัวบ่งชี้

10.1 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งมั่น และอุทิศตนในการทำงาน

10.2 ผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์และมีวิสัยทัศน์

10.3 ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารวิชาการและเป็นผู้นำทางวิชาการ

10.4 ผู้บริหารมีการบริหารที่มีประสิทธิผลและผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในการบริหาร

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

ตัวบ่งชี้

11.1 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร และระบบการบริหารงานที่มีความคล่องตัวสูง

11.2 สถานศึกษามีการบริหารเชิงกลยุทธ์

11.3 สถานศึกษามีการบริหารโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม และมีการตรวจสอบ ถ่วงดุล

11.4 สถานศึกษามีระบบและดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็นไปตามกฎหมาย

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

12.1 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ

12.2 สถานศึกษามีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

12.3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย

**มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้
ตัวบ่งชี้**

13.1 สถานศึกษามีหลักสูตรและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่เหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

13.2 สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

**มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา
ตัวบ่งชี้**

14.1 สถานศึกษามีระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

14.2 สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บำรุง เสือนารา (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ตามทรรศนะของผู้บริหารและครุวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร พบว่า

1. ผู้บริหารและครุวิชาการโรงเรียน มีทรรศนะต่อปัญหาการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษา ด้านมาตรฐานคุณภาพนักเรียน ด้านมาตรฐานการเรียนการสอน และด้านมาตรฐานการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบทรรศนะผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร จำแนกตาม ประสบการณ์และขนาดโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีทรรศนะต่อปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2 ด้าน คือ ด้านมาตรฐานคุณภาพนักเรียน และด้านมาตรฐานการบริหารโรงเรียน ส่วนด้าน มาตรฐานการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน และผู้บริหารโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีทรรศนะต่อปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกันทั้ง 3 ด้าน

3. ผลการเปรียบเทียบทรรศนะครุวิชาการที่มีต่อการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่งครุวิชาการและขนาดโรงเรียน พนวจ ครุวิชาการที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีทรรศนะต่อปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกัน และครุวิชาการโรงเรียนมีขนาดต่างกัน มีทรรศนะต่อปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกัน

สุวิมล วงศานิช (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในสถานศึกษา ปี 2543 พนวจ องค์ประกอบของการประเมินภายในสถานศึกษา ควรดำเนินการตามระบบ TEAM – D ซึ่งได้แก่

1. ระบบการวางแผนปฏิบัติ
2. ระบบข้อมูลและประเมินผล
3. ระบบตรวจสอบการประเมิน
4. ระบบรายงานผลการประเมิน
5. ระบบตรวจสอบการประเมิน

ปัญญา ปรางค์ทอง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง การควบคุมคุณภาพการศึกษา โดยรวมและรายด้านได้แก่ ด้านการกำหนดมาตรฐานโรงเรียน และด้านการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐาน อยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง การควบคุมคุณภาพการศึกษา โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดมาตรฐานโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐาน อยู่ในระดับน้อย

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนที่ผู้บริหารมีภาระศึกษาต่างกัน โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนที่ผู้บริหารมีประสบการณ์การบริหารต่างกัน โดยรวมและด้านการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสภาพการดำเนินงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยรวมและด้านการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานมีสภาพการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการดำเนินงานมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดใหญ่มีสภาพการดำเนินงาน

ไม่แตกต่างกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ส่วนด้านการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนที่ผู้บริหารมีประสบการณ์การบริหารและโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบร่วม สภาพภัยหลังดำเนินการของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ดีกว่าสภาพก่อนดำเนินการ ในทุกตัวบ่งชี้สภาพความสำเร็จ กล่าวคือ โรงเรียนมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการนิเทศอย่างเป็นระบบโดยเน้นการปฏิรูปการเรียนรู้และความต้องการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร จัดทำแผนเพื่อพัฒนาการส่งเสริมช่วยเหลือโรงเรียนโดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งตัวแทนโรงเรียนเข้ามา มีส่วนร่วมและมีการประสานกับแผนพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน การพัฒนาบุคลากร ใช้วิธีการหลากหลายในการบริหารงานด้านต่างๆ บางโรงเรียนกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์มากขึ้น ทั้งในเชิงกระบวนการและเนื้อหา เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมจัดทำ โรงเรียนจัดทำคู่มือการบริหารและการปฏิบัติงานโครงการให้ครุทุกคนใช้ มีการพัฒนาระบบนิเทศภายในร่วมกับศึกษานิเทศก์ บางโรงเรียนเปิดโอกาสให้ครุทุกคนมีส่วนร่วมในการนิเทศ มีการบันทึกผลการนิเทศด้วยตัวเอง นำมายังเป็นสารสนเทศและนำผลไปใช้พัฒนางานให้มีคุณภาพ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหลายคนเพื่อรับผิดชอบงานประเมินตนเอง (โรงเรียนขนาดใหญ่จะแต่งตั้งคณะกรรมการหลายคนเพื่อรับผิดชอบงานด้านต่างๆ) ทุกโรงเรียนจัดทำข้อมูลการประเมินของตนเองแต่ละภาคเรียนมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายการพัฒนาและการทบทวนยุทธศาสตร์การดำเนินงาน

ผลการเปรียบเทียบรูปแบบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน 3 ขนาด พบร่วมไม่แตกต่างกัน โรงเรียนมีความพอดีมากต่อผลที่เกิดขึ้นในเรื่องความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องและการมีพัฒนาการของครุในด้านการสอน กิจกรรม หรือผลที่ยังไม่พึงพอใจ คือการนิเทศที่ขาดความต่อเนื่อง ผู้บริหารโรงเรียนเปลี่ยนยุทธวิธีการบริหารจากตนเองเป็นศูนย์กลาง มาเป็นวิธีกระจายอำนาจและให้บุคคลมีส่วนร่วมมากขึ้น ทำงานมีระบบ สร้างความพร้อมด้านอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และติดตามการใช้เวลาของครุมากขึ้น ประสบการสำคัญผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำด้านวิชาการดีขึ้น และการทำงานเป็นทีม และทำงานอย่างมีเป้าหมาย ทิศทางและมุ่งสัมฤทธิ์ผลในงานมากขึ้น

ส่วนในด้านความร่วมมือของบุคลากรในสำนักงานและมีงบประมาณที่จำกัด ซึ่งเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมสนับสนุนหลักภยประการ ในระดับโรงเรียน ยังต้องการคำแนะนำความช่วยเหลือในเรื่องระบบสารสนเทศและทักษะการประเมินเชิงพัฒนา

ยวน กองจิว (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองไทย พบว่า

1. ความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองไทย โดยภาพรวมมีความสำเร็จอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านมาตรฐานคุณภาพครูและด้านมาตรฐานคุณภาพด้านผู้บริหารมีความสำเร็จอยู่ในระดับมาก ส่วนมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนมีความสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง

2. ความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองไทยตามที่รายงานของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งงานต่างกันโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้านพบว่า ด้านมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านมาตรฐานคุณภาพครูและด้านมาตรฐานคุณภาพผู้บริหาร ไม่แตกต่างกัน

3. ความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองไทยตามที่รายงานของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ต่างกัน พบว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. ความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองไทยตามที่รายงานของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้านพบว่า ด้านมาตรฐานคุณภาพผู้บริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนและด้านมาตรฐานคุณภาพครู พบว่า ไม่แตกต่างกัน

5. ความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองไทยตามที่รายงานของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ต่างกัน พบว่า ด้านคุณภาพผู้เรียนมีความสำเร็จอยู่ในระดับพอใช้ ด้านคุณภาพครูและด้านคุณภาพด้านผู้บริหารมีความสำเร็จอยู่ในระดับดี

เรื่องศักดิ์ แสงเจริญ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในกับความท้อแท้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุ่งสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุ่งสร้างสรรค์ พบว่า ด้านการพัฒนาบุคคล การพัฒนาระบบสารสนเทศ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน

2. ความท้อแท้ของครู โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม พบว่าครูมีความท้อแท้ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์อยู่ในระดับต่ำ มีความท้อแท้ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลอยู่ในระดับ ปานกลาง และมีความท้อแท้ด้านความไม่สมหวัง ในผลสำเร็จของตนอยู่ในระดับ สูง

3. การหาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใต้ความท้อแท้ของครูพบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใต้ด้านการพัฒนาบุคคล มีความสัมพันธ์ทางลบกับความท้อแท้ของครู ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์และความไม่สมหวัง ในผลสำเร็จของตนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ สำหรับการพัฒนาระบบสารสนเทศ มีความสัมพันธ์ทางลบกับความอ่อนล้าทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางลบกับด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตนเองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 .05 ตามลำดับ นอกจากนั้น การดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล มีความสัมพันธ์ทางลบกับความอ่อนล้าทางอารมณ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การเปรียบเทียบความท้อแท้ในงานของครูจำแนกตาม ภาระงาน ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียนพบว่า ครูที่มีภาระงานต่างกันมีความท้อแท้ที่ไม่แตกต่างกัน ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความท้อแท้ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความท้อแท้ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลและด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548 : 59 - 64) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการทำงานการประกันคุณภาพภายใต้ความท้อแท้ของครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า

1. สภาพทั่วไป

สภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่ เป็นสถานศึกษานาเด็กกระจายอยู่ทั่วประเทศ เพื่อให้บริการด้านการศึกษาแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง อัตราส่วนของนักเรียนต่อครุระดับประถมศึกษา 20.7 ต่อ 1 ระดับมัธยมศึกษา 21.6 ต่อ 1 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ (พิกเลอร์, 2002 : 6 อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 32) ปัจจุบันสถานศึกษามีแนวโน้มการขาดแคลนและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการขาดแคลนอัตรากำลังครูมากที่สุด

แต่จุดอ่อนของระบบการศึกษาไม่ได้ขึ้นอยู่กับเชิงปริมาณ แต่ปัญหาของระบบการศึกษาไทยอยู่ที่เชิงคุณภาพ คือ ปัญหาด้านโครงสร้างการบริหารจัดการคุณภาพของครูและบุคลากร ระบบแรงจูงใจ และการจัดลำดับความสำคัญทางด้านหลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2543 : 34)

จากข้อมูลสภาพทั่วไปที่ค้นพบสถานศึกษาส่วนใหญ่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นสถานศึกษาขนาดเล็กจึงจำเป็นต้องมีครูที่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนให้ครบถ้วนระดับชั้น เพราะการพัฒนาคนต้องอาศัยผู้มีความรู้และประสบการณ์

2. สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพ

จากจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด 17,629 แห่ง ใน 87 สำนักงานเขตพื้นที่ เก็บรวมรวมข้อมูลจากสถานศึกษาได้ จำนวน 15,029 แห่ง สถานศึกษาที่มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแล้ว จำนวนทั้งสิ้น 14,605 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 97.18 โดยแยกเป็นยังไงได้รับการประเมินจากภายนอก จำนวน 9,062 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 60.30 และได้รับการประเมินคุณภาพจากภายนอกแล้ว จำนวน 5,543 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 36.88 ส่วนที่เหลืออย่างไม่ได้ดำเนินการประกันคุณภาพ จำนวน 424 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.82

3. ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า

ด้านผู้เรียน คือมาตรฐานที่ 1, 9, 10, 12 ซึ่งเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ทักษะในการทำงาน สุขนิสัย สุขภาพการสุขภาพจิต ลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา ผลการประเมินอยู่ในระดับ ดี มาตรฐานที่ 4, 5, 6 ซึ่งเกี่ยวกับการคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดได้รับรอง ความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร และทักษะในการตรวจสอบความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผลการประเมินอยู่ในระดับ พดใช้

ด้านผู้สอน คือ มาตรฐานที่ 22 ครุ�ีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการประเมินอยู่ในระดับพดใช้ มาตรฐานที่ 24 ครุมีคุณลักษณะความรู้ความสามารถสามารถกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ ผลการประเมินอยู่ในระดับ ดี

ด้านผู้บริหาร คือ มาตรฐานที่ 13, 14, 18, 20, 25 ซึ่งเกี่ยวกับการบริหารจัดการของสถานศึกษา เช่นการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักสูตร หมายความกับผู้เรียนและท้องถิ่น สื่อการเรียนการสอน ผลการประเมินอยู่ในระดับดี

4. สภาพการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
สถานศึกษาส่วนใหญ่มีสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอยู่ใน
ระดับกำลังพัฒนาในทุกๆ ด้าน คือ
- 4.1 ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ร้อยละ 49.05
 - 4.2 ด้านการจัดทำและดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพภายใน
สถานศึกษา ร้อยละ 48.70
 - 4.3 ด้านการตรวจสอบและทบทวนและการจัดทำรายงานคุณภาพ ร้อยละ
43.63
 - 4.4 ด้านการพัฒนามาตรฐานระดับสถานศึกษา ร้อยละ 41.80
 - 4.5 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ร้อยละ 40.60
 - 4.6 คุณภาพของสถานศึกษา
- คุณภาพผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษา ที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ดีมาก คิดเป็นร้อยละ 41.30 และ 33.20 ตามลำดับคุณภาพของ
ผู้บริหารสถานศึกษาและคุณภาพของครูที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 40.60 และ 37.70 ตามลำดับ และคุณภาพ
ของความสัมพันธ์กับชุมชน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ พ่อใช้ คิดเป็นร้อยละ 35.90

3. กรอบและแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ผลการประเมินคุณภาพ
ภายในออก รอบที่สอง ของ
สถานศึกษา

- ได้รับการรับรองมาตรฐาน
การศึกษา
- ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน
การศึกษา

ตัวแปรตาม

การดำเนินงานประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ที่ได้รับการประเมิน¹
ภายในออก รอบที่สอง ในด้านการ
งาน 8 ภาระงาน

- การจัดระบบบริหารและ
สารสนเทศ
- การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
- การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ
การศึกษา
- การดำเนินงานตามแผนพัฒนา
คุณภาพการศึกษา
- การตรวจสอบและทบทวน
คุณภาพการศึกษา
- การประเมินคุณภาพการศึกษา
- การรายงานคุณภาพการศึกษา
ประจำปี
- การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ
การศึกษา

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย